

Henni Heinänen

**PÄIHDE- JA RIKOSTAUSTAISTEN
NAISTEN SITOUTUMINEN
PIENRYHMÄTYÖSKENTELEYYN**
Haastattelututkimus Toimintakeskus Polun
naisasiakkaille

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomikoulutus

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Henni Heinänen
Työn nimi	Päihde- ja rikostaustaisten naisten sitoutuminen pienryhmätyöskentelyyn
Toimeksiantaja	Toimintakeskus Polku
Vuosi	2025
Sivut	34 sivua, liitteitä 7 sivua
Työn ohjaaja(t)	Virve Jussila

TIIVISTELMÄ

Tämän laadullisen opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitkä tekijät edistävät päihde- ja rikostaustaisten naisten sitoutumista pienryhmätoimintaan. Työn tavoitteena oli tuottaa hyödyllistä tietoa sekä ammattihenkilöille, jotka työskentelevät tämän asiakaskunnan parissa, että toimeksiantajalle, Toimintakeskus Polulle. Tutkimus tarkasteli asiakkaiden motivaatiota osallistua ryhmätoimintaan, turvallisuuden kokemuksia ryhmätilanteissa, ohjaajien ja vertaisten vaikutuksia ryhmädynamiikkaan sekä käytännön asioita kuten kulkuyhteyksiä ja aikatauluja.

Tutkimus toteutettiin haastattelututkimuksena, jossa osallistujina oli kuusi päihde- ja rikostaustaista naista, jotka osallistuivat Toimintakeskus Polun naisten pienryhmätoimintaan. Aineisto kerättiin strukturoimattomien kasvokkain toteutettujen haastattelujen avulla loppuvuodesta 2024. Haastatteluissa käytettiin avoimia kysymyksiä, ja aineisto analysoitiin sisällönanalyysin menetelmin. Haastattelut litteroitiin, teemoiteltiin ja analyysin tulokset avattiin osaksi opinnäytetyötä. Tämä lähestymistapa tarjosi kattavan näkökulman osallistujien motivaatioon, ryhmädynamiikkaan, ohjaajan rooliin, turvallisuuden kokemukseen ja toiminnan kehittämiseen.

Tulokset osoittivat, että suurin osa naisista koki vertaistuen saamisen, itsetuntemuksen vahvistumisen ja uusien mahdollisuuksien avautumisen keskeisiksi motivaatiotekijöiksi ryhmässä käymiselle. Lisäksi arkirytmien harjoittelu mainittiin merkittäväksi hyödyksi. Ryhmädynamiikkaan vaikuttivat erityisesti ryhmän koko ja henkilökemioiden yhteensopivuus. Osallistujat kokivat, että naistenryhmässä oli helpompi käsitellä avoimesti ja intiimisti henkilökohtaisia asioita kuin sekaryhmissä.

Turvallisuutta ryhmässä vahvistivat erityisesti päihteettömyys, luottamuksellisuus ja osallistujien sitoutuminen toimintaan. Ohjaajan rooli koettiin keskeiseksi ryhmän onnistumiselle. Ammattilaisen ja vertaisen yhteistyöhön perustuva ryhmänohjausmalli nousi suosituimmaksi toimintatavaksi naisten keskuudessa. Ryhmän käytännön järjestelyt, kuten tapaamisten sijoittaminen aamupäiviin ja helposti saavutettava sijainti keskustassa hyvien kulkuyhteyksien päässä, koettiin osallistujien arkea tukeviksi ja osallistumista helpottaviksi.

Asiasanat: nais erityinen työ, pienryhmä, vertaistuki, sosiaalinen kuntoutus

Degree title	Bachelor of Social Services
Author (authors)	Henni Heinänen
Thesis title	The Commitment of Women with Substance Abuse and Criminal Backgrounds to Small Group Work
Commissioned by	Toimintakeskus Polku
Time	2025
Pages	34 pages, 7 pages of appendices
Supervisor	Virve Jussila

ABSTRACT

The purpose of this qualitative thesis was to explore the factors that promote the engagement of women with substance abuse and criminal backgrounds in small group activities. The aim of the study was to provide valuable information both for professionals working with this specific group of clients and for the commissioning organization, Toimintakeskus Polku. The study examined clients' motivation to participate in group activities, experiences of safety in group situations, the influence of facilitators and peers on group dynamics, as well as practical matters such as transportation and schedules.

The research was conducted as an interview study involving six women with substance abuse and criminal backgrounds who participated in the women's small group activities at Toimintakeskus Polku. Data were collected through unstructured face-to-face interviews at the end of 2024. Open-ended questions were used in the interviews, and the data were analyzed using content analysis methods. The interviews were transcribed, categorized into themes, and the findings were detailed in the thesis. This approach provided a comprehensive understanding of participants' motivations, group dynamics, the role of facilitators, experiences of safety, and suggestions for improvement.

The results showed that the majority of women identified peer support, increased self-awareness, and new opportunities as key motivating factors for participating in the group. Additionally, practicing daily routines was mentioned as a significant benefit. Group dynamics were influenced particularly by group size and the compatibility of interpersonal relationships. According to the participants women-only groups provided a safer and more open environment for discussing personal and sensitive topics than mixed-gender groups.

Key factors that enhanced feelings of safety in the group included sobriety, confidentiality, and participants' commitment to the activities. The role of the facilitator was deemed crucial for the success of the group. A group facilitation model based on collaboration between a professional and a peer was the preferred approach among the women. Practical arrangements, such as scheduling meetings in the morning and easily accessible location in the city centre with good transport connections, were perceived as supportive of participants' daily lives and made participation more feasible.

Keywords: gender-specific work, small group, peer support, social rehabilitation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TOIMEKSIANTAJAN KUVAUS	6
3	TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET	6
3.1	Miksi on hyvä, että naisilla ja miehillä on erillisiä pienryhmiä?	7
3.2	Naiserityinen työ	8
3.3	Sosiaalinen kuntoutus.....	9
3.4	Vertaistuen merkitys pienryhmässä.....	10
4	TARKOITUS JA TAVOITE.....	11
5	TOTEUTUS JA TUTKIMUSMENETELMÄT	13
5.1	Laadullinen tutkimus	13
5.2	Puolistrukturoitu haastattelu	14
5.3	Aineiston analyysi, käsittely ja säilyttäminen	15
5.4	Haastattelujen toteutus	16
5.5	Eettisyys ja luotettavuus	16
6	TUTKIMUSTULOKSET	17
6.1	Motivaatio ja turvallisuus.....	18
6.2	Ohjaajan rooli ja ryhmän rakenne.....	18
6.3	Kehittämissuhteet	19
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	20
8	POHDINTA	22
9	JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET	23
	LÄHTEET	25
	LIITTEET	

Liite 1. Haastattelurunko

Liite 2. Tutkimustiedoite, tietosuojailmoitus ja suostumuslomake

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheeksi valikoitui, miten päihde- ja rikostaustaisia naisia saataisiin sitoutumaan pienryhmätyöskentelyyn. Aiheesta on hyvin vähän tietoa suomalaisessa ammattikirjallisuudessa, ja tästä syystä myös opinnäytetyön toimeksiantaja kaipaa lisää tietoa aiheesta. Erilaisia yliopisto ja ammattikorkeakoulu tasojen opinnäytetöitä on tehty naisten ja erityisesti äitien päihdeidenkäytöstä sekä rikoskäyttäytymisestä (Sistonen 2024; Salovaara 2014; Salo 2023). Kuitenkin monissa näistä töissä jää varjoon se, miten naiset sitouvaisivat kuntouttavaan työskentelyyn pitkäjänteisesti.

Opinnäytetyön tilauksen sain suoraan toimeksiantajaltani, Toimintakeskus Polulta. Olimme aiemmin keskustelleet kiinnostuksestani nais erityistä työtä kohtaan, ja heillä oli ajankohtaisena aiheena saada tietoa pienryhmien houkuttelevuudesta rikos- ja päihdetaustaisille naisille. Toimintakeskus Polulla on hyvät yhteydet Mikkelissä ja Etelä-Savossa asuviin asiakaskuntansa naisiin, ja heidän avullaan pystyin saamaan haastateltavia opinnäytetyötä varten.

Opinnäytetyössä toteutetaan haastattelututkimus, jossa tarkastellaan päihde- ja rikostaustaisten naisten kokemuksia pienryhmätyöskentelystä. Tavoitteena on tuottaa hyödyllistä tietoa ammattilaisille, jotka työskentelevät tämän asiakasryhmän parissa sekä toimeksiantajalle, Toimintakeskus Polulle. Tutkimuksessa selvitetään erityisesti niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat naisten sitoutumiseen pienryhmään. Lisäksi tarkastellaan turvallisuuteen liittyviä seikkoja, jotka voivat joko edistää tai estää osallistumista pienryhmätoimintaan. Päihde- ja rikostaustaisten naisten kanssa työskentelyä edellytetään toteutettavan sensitiivisellä lähestymistavalla ja erityisellä asiantuntemuksella naisten tarpeista ja tilanteista.

Opinnäytetyössä tarkastellaan tekijöitä, jotka edistävät päihde- ja rikostaustaisten naisten sitoutumista pienryhmätyöskentelyyn. Erityisesti pyritään selvittämään sisäisen ja ulkoisen motivaation lähteitä sekä niitä elementtejä, jotka luovat haastateltaville turvallisuuden tunnetta pienryhmässä. Lisäksi huomioidaan käytännön järjestelyihin liittyvät seikat, kuten aikataulutuksen ja kulkuyhteyksien merkitys sitoutumisen kannalta. Näiden näkökulmien avulla pyritään

tarjoamaan kattavaa tietoa siitä, kuinka pienryhmätoimintaa voidaan kehittää tukemaan paremmin tämän asiakasryhmän tarpeita.

2 TOIMEKSIANTAJAN KUVAUS

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Mikkelissä sijaitseva Toimintakeskus Polku, joka on Etelä-Savon Vapautuvien Tuki ry:n hanke. Toimintakeskus Polun toimintaideana on järjestää päihde- ja rikostaustaisille henkilöille matalan kynnyksen palveluita sekä suljettuja pienryhmiä. Toiminta on asiakkaille täysin maksutonta ja vapaaehtoista. Polulla on kesällä 2024 alkanut koikeilu naisten suljetusta pienryhmästä. Hankkeelle on myönnetty rahoitusta vuoden 2025 loppuun asti. (Toimintakeskus Polku s.a.)

Toimeksiantajan toiveena on saada tietoa siitä, miten naisia saataisiin sitoutumaan pienryhmätoimintaan pitkäjaksoisesti. Olemme tiiviissä yhteistyössä keskustelleet toimeksiantajan kanssa naisiin kohdistuvan työn erityispiirteistä sekä siitä, miten päihde- ja rikostaustaisille naisille voitaisiin luoda mahdollisimman turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri keskusteluille pienryhmien sisällä. Toimintakeskus Polku toivoo myös saavansa tietoa siitä, mitkä tekijät mahdollisesti aiheuttavat naisissa epämukavuuden tunteita pienryhmätyökentelyä ajatellen.

3 TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ovat nais erityinen työ, sosiaalinen kuntoutus ja vertaisryhmätoiminta. Lisäksi tuon esiin vertaistuen merkityksen pienryhmätoiminnassa. Nämä käsitteet valikoituivat opinnäytetyön teoreettista viitekehystä hahmotellessa, ja ne ovat keskeisiä työn tavoitteiden ja tarkastelun kannalta. Opinnäytetyössäni käsittelen myös sitä, miksi on tärkeää, että naisille on tarjolla oma suljettu pienryhmä.

Naisille suunnattua pienryhmätoimintaa on tutkittu suomalaisessa kirjallisuudessa verrattain vähän. Useissa tutkimuksissa on kuitenkin havaittu, että etenkin naiset hyötyvät omista suljetuista pienryhmistä heidän erityisten tar-

peidensa ja tilanteidensa vuoksi (Hämäläinen & Autiokioski 2023, 11). Ulkomainen tietokirjallisuus on paneutunut nais erityiseen työhön ja naisille tarjottavaan pienryhmätoimintaan syvällisemmin, ja sen pohjalta myös suomalaiset ammattilaiset ovat saaneet arvokasta tietoa naisten kanssa työskentelyyn.

Tutkimukset osoittavat, että pienryhmätoiminta on merkittävä osa naisten päihdekuntoutusta ja rikollisen toiminnan ehkäisyä. Vertaistukiryhmät, joissa naiset voivat jakaa kokemuksiaan ja saada tukea toisiltaan, lisäävät itsevarmuutta ja edistävät sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Tämä voi johtaa parempaan sitoutumiseen hoitoon, parantuneeseen mielenterveyteen ja vähentyneisiin retkahduksiin. Erityisesti naisille suunnatuissa pienryhmissä keskitytään usein traumoihin ja mielenterveysongelmiin, jotka liittyvät päihteiden käyttöön. Ryhmät tarjoavat turvallisen ja luottamuksellisen ympäristön, jossa naiset voivat käsitellä näitä teemoja ja saada tukea ihmisiltä, jotka ymmärtävät heidän tilanteensa omakohtaisesti. Tämä auttaa vahvistamaan heidän toipumistaan ja parantaa heidän kykyään selviytyä elämän haasteista. (Substance Abuse and Mental Health Services Administration 2021, 1–5.)

3.1 Miksi on hyvä, että naisilla ja miehillä on erillisiä pienryhmiä?

Päihde- ja rikostaustaisten naisten erilliset pienryhmät ovat tärkeitä, koska ne tarjoavat turvallisen ympäristön, jossa voidaan käsitellä esimerkiksi traumakokemuksia, kuten väkivaltaa, ilman miehistä läsnäoloa, joka voi olla uhkaavaa tai estää avoimuutta. Nämä ryhmät tukevat naisten erityistarpeita, kuten äitiyden ja päihdeettömyyden yhdistämistä, sekä auttavat vahvistamaan heidän itsetuntoaan ja toimijuuttaan. Nais erityinen lähestymistapa huomioi naisten yksilölliset kokemukset ja luo puitteet tehokkaalle kuntoutumiselle, mikä tukee pysyviä muutoksia ja rikoksetonta, päihdeetöntä elämää. (Karttunen 2019, 81–84.)

Erityisesti naisille suunnatut ryhmät vähentävät seksuaalisen häirinnän ja valtasuhteiden riskiä, mikä mahdollistaa avoimen keskustelun vaikeista ja traumaattisista aiheista. Ryhmissä naiset voivat keskittyä omien voimavarojensa löytämiseen ja voimaantumiseen ilman pelkoa arvostelusta tai vähättelystä. Tämä on erityisen tärkeää, sillä häpeän ja epäonnistumisen tunteet voivat

muuten estää naisia hakemasta ja vastaanottamasta apua. (Salovaara 2019, 33–42.)

Näissä ryhmissä voidaan myös käsitellä erityisesti naisten elämään liittyviä kysymyksiä, kuten väkivallan uhrina olemista, äitiyden ja päihteettömän elämän yhdistämistä sekä itsenäisen elämän rakentamista. Tukemalla naisia heidän erityisissä tarpeissaan ryhmät tarjoavat heille mahdollisuuden ymmärtää ja purkaa haitallisia sukupuolirooleja, jotka ovat vaikuttaneet heidän elämäänsä. Tämä lisää naisten itsevarmuutta ja kykyä tehdä itselleen edullisia valintoja, mikä parantaa kuntoutumisen pysyvyyttä ja mahdollisuuksia elää rikoksetonta ja päihteetöntä elämää. Sukupuolierityinen lähestymistapa ei ainoastaan tue kuntoutusta, vaan auttaa naisia rakentamaan itsetuntoa ja vahvistaa heidän toimijuuttaan, mikä on olennaista kestäväälle muutokselle. (Salovaara 2019, 45–62.)

3.2 Naiserityinen työ

Naiserityinen työ tarkoittaa työskentelytapaa, jossa huomioidaan naisten erityispiirteet ja tarjotaan palveluita, jotka tukevat heidän tarpeitaan. Naiserityisen työn keskiössä ovat ihmissuhteiden merkitys ja tasa-arvo. Päihde- ja rikostaustaisten naisten kanssa työskenneltäessä nais erityisyys tarkoittaa erityisesti traumataustojen huomioimista ja ymmärtämistä sekä turvallisen ja luottamuksellisen ympäristön luomista. Tavoitteena on ottaa naiset erityishuomioon, kuitenkin sulkematta ketään avun tai palveluiden ulkopuolelle. Tästä syystä myös sukupuolisensitiivinen työskentely on keskeisessä asemassa. (Salovaara 2023, 129.)

Naiserityisyyden peruseriaate ei ole tarjota täysin erillisiä palveluita miehille suunnatuista palveluista, vaan lisätä tasa-arvoa erityisesti päihde- ja rikospalveluissa. Usein nämä palvelut on suunnattu ensisijaisesti miesten tarpeisiin ja ongelmiin, mikä on ymmärrettävää, sillä miehet ovat huomattava enemmistö asiakaskunnasta. Naiserityinen lähestymistapa tuo kuitenkin tärkeää lisätietoa naisten elämän ja ihmissuhteiden monimutkaisuudesta, äitiyteen liittyvistä erityiskysymyksistä, hyväksikäytön kokemuksista ja heidän elämänsä historiastaan kokonaisuudessaan. (Salovaara 2023, 133.)

Naiserityisessä pienryhmätyöskentelyssä on tärkeää ottaa huomioon ryhmädynamiikan merkitys, sillä turvallinen ja luottamuksellinen ympäristö mahdollistaa naisten osallisuuden ja vertaistuen hyödyntämisen. Yhdistyneiden kansakuntien huumeiden ja rikollisuuden torjunnan toimiston mukaan tällaiset ympäristöt auttavat naisia käsittelemään haavoittuvia elämäkokemuksia, kuten väkivaltaa ja hyväksikäyttöä, ilman pelkoa tuomituksesta tulemisesta. Lisäksi äitiyteen liittyvät kysymykset, kuten lasten huoltajuuden turvaaminen ja vanhemmuuden tukeminen, voivat olla merkittäviä motivaatiotekijöitä tai esteitä naisten osallistumiselle hoitoon. (UNODC 2018, 10–12.)

Stigma ja häpeä, jotka usein liittyvät naisten päihteiden käyttöön ja rikostaukoihin, voivat estää avun hakemisen. Sukupuolisensitiiviset palvelut ja hyväksyvä ilmapiiri vähentävät näitä esteitä. Lisäksi motivoivat ja sitouttavat menetelmät, kuten yksilöllisten tavoitteiden asettaminen ja naisten kokemusten kunnioittaminen, ovat tehokkaita keinoja sitouttaa naisia pitkäjänteiseen työskentelyyn. (UNODC 2018, 15–16.)

Moniammatillinen yhteistyö, jossa hyödynnetään eri alojen ammattilaisten asiantuntemusta, on välttämätöntä naisten moninaisten tarpeiden huomiointiseksi. Esimerkiksi sosiaalipalveluiden ja terveydenhuollon välinen yhteistyö auttaa luomaan kattavia palveluja, jotka tukevat kokonaisvaltaista toipumista. Lisäksi käytännön esteiden, kuten lastenhoidon järjestäminen ja ratkaiseminen mahdollistaa naisten osallistumisen ryhmätoimintoihin ja ehkäisee syrjäytymistä. (UNODC 2018, 18–20.)

3.3 Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalinen kuntoutus on olennainen osa päihde- ja rikostaustaisten henkilöiden kokonaisvaltaista kuntoutusta. Se kattaa sekä yksilön kuntoutumisen että muutokset hänen lähiympäristössään ja koko yhteiskunnassa. Sosiaalisen kuntoutuksen päätavoitteena on auttaa yksilöä tulemaan täysivaltaiseksi yhteiskunnan jäseneksi ja palauttaa hänen uskonsa omaan toimijuuteensa sekä minäpystyvyyteensä. Keskeistä sosiaalisessa kuntoutuksessa on voimavara-keskeisyys, jonka avulla asiakkaille luodaan käsitys heidän omista vahvuuksistaan ja tuetaan heidän itsenäistymistään. (Järveläinen ym. 2021, 37.)

Sosiaalinen kuntoutus liittyy läheisesti myös uusintarikollisuuden ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Arkielämän perustaitojen ja sosiaalisen kyvykkyyden vahvistaminen auttaa päihde- ja rikostaustaisia henkilöitä irrottautumaan rikosten maailmasta. Pienryhmätyöskentelyn näkökulmasta sosiaalinen kuntoutus ilmenee erityisesti sosiaalisten taitojen kehittymisenä ja elämänhallinnan parantumisena. (Järveläinen ym. 2021, 37.)

3.4 Vertaistuen merkitys pienryhmässä

Vertaistuki, vertaisuus ja vertaistoiminta ovat käsitteitä, joita käytetään usein rinnakkain. Niiden välillä on kuitenkin eroja. Vertaisuus viittaa ihmisten väliseen suhteeseen, joka perustuu samanlaisiin elämäntilanteisiin ja kokemuksiin. Tämä yhteinen kokemus luo pohjan vertaistoiminnalle, joka on käsitteenä laajempi kuin vertaistuki. Vertaistoiminta kattaa kaiken toiminnan, joka liittyy vertaistuen tarjoamiseen. Vertaistuki on omaehtoista, eli vertaiset toimivat sekä itsensä että toistensa hyväksi. Siihen vaikuttavat kuitenkin monet ulkoiset tekijät, kuten osallistujien voimavarat, tarpeet ja elämän olosuhteet. Toiminta mukautuu tilanteen ja tarpeen mukaan, ja sen keskeinen perusta on ymmärrys toisten samanlaisista tarpeista. (Mikkonen & Saarinen 2018, 20–21.)

Kokemusasiantuntijana toimiva vertainen voi tarjota apua sellaisissa asioissa, joissa ammattilaisella ei ole samanlaista kokemuspohjaa. Vertaistukea tarvitaan usein elämänmuutosten, sopeutumisen ja henkisen kasvun aikana. Vertaistuen onnistuminen perustuu yksilö- ja ryhmätasolla samoihin tekijöihin, kuten toivon herättämiseen, tiedon tarjoamiseen, sosiaalisten taitojen oppimiseen, ryhmän keskinäiseen tukeen, yhtenäisyyteen ja ilmiöiden yleisyyden tunnistamiseen. On tärkeää huomata, että vertaistuki ei ole vapaaehtoistoimintaa, kuten usein ajatellaan. Se on pikemminkin keskinäistä ja omaehtoista toimintaa, jossa vertaiset ovat samalla tasolla. Vertaistoiminnan universaali luonne muistuttaa, että kukaan ei ole ongelmiansa kanssa yksin. Ryhmässä toisten selviytymisen näkeminen voi herättää toivoa myös omasta selviytymisestä. (Mikkonen & Saarinen 2018, 22–23.)

Vertaisryhmätoiminta tarkoittaa samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien ihmisten keskinäistä tukea, jossa ei ole mukana ammattilaisapua tai ohjausta.

Tämä lähestymistapa on ollut keskeinen osa useita päihdehoidon ja toipumisen malleja, kuten yhteisöperustaista kuntoutusta ja terapeuttisia yhteisöjä. Näissä on korostettu sosiaalisten roolien merkitystä päihdeettömän ja rikoksetoman elämän ylläpidossa. Vertaisryhmät voivat sisältää erilaisia palveluita, kuten ryhmätoimintaa ja yksilökeskusteluja. Näiden avulla voidaan tukea ihmisten kykyä hallita sosiaalisia ja terveydellisiä haasteita, erityisesti päihde- ja mielenterveysongelmissa. Vaikka vertaisryhmät eivät yleensä korvaa ammatillista hoitoa, ne täydentävät sitä tarjoamalla merkittäviä hyötyjä, kuten sosiaalista tukea ja itsevarmuuden lisäämistä. (Tracy & Wallace 2016, 143–144.)

Vertaistuen tarjoaminen pienryhmätoiminnan kautta on todettu parantavan kokonaisvaltaisesti päihde- ja erityisesti rikostaustaisten naisten terveyttä ja toimintakykyä. Vertaistuellla on kuntoutuksessa keskeinen merkitys, sillä sen avulla voidaan luoda tilanteita, joissa samanlaisia kokemuksia läpikäynyt henkilö voi tarjota tukea toiselle. (Harsu 2023, 210.) Ammattilaisten tarjoama tuki on tärkeää, mutta vertaistuki tuo kuntoutumisprosessiin ainutlaatuisen ulottuvuuden: tunne siitä, että joku todella ymmärtää ja tietää, mitä toinen on käynyt läpi, voi vahvistaa kuntoutumista.

Yhteisten elämäkokemusten jakaminen pienryhmässä voi herättää uskoa siihen, ettei ole yksin kuntoutumisensa tai traumojensa kanssa. Monilla voi olla samanlaisia kokemuksia ja haasteita, joita he käsittelevät. (Harsu 2023, 210.) Vertaistoiminnan ydin on löytää keinoja ymmärtää, ratkoa ja hahmottaa, miten rakentaa hyvää elämää vaikeuksista, elämän murenemisen kokemuksista tai leimautumisesta huolimatta. Sen tavoitteena on auttaa yksilöitä löytämään uusia näkökulmia ja ratkaisuja, jotka tukevat toipumista ja parantavat elämänlaatua kaikista haasteista huolimatta. (Salovaara ym. 2023, 180.)

4 TARKOITUS JA TAVOITE

Tarkoituksena tässä opinnäytetyössä oli toteuttaa haastattelututkimus, jossa selvitetään päihde- ja rikostaustaisten naisten näkemyksiä pienryhmätyöskentelystä. Tavoitteena oli tuottaa tietoa sekä ammattihenkilöille, jotka työskentelevät kyseisen asiakaskunnan parissa, että toimeksiantajalle Toimintakeskus-

polulle, siitä, mitkä tekijät vaikuttavat naisten sitoutumiseen pienryhmätoimintaan. Työn taustalla on ajatus siitä, että pienryhmätoiminta voi tarjota naisten osalta merkittäviä mahdollisuuksia henkilökohtaiseen kasvuun ja kuntoutumiseen.

Tavoitteena oli tuottaa käytännönläheistä ja relevanttia tietoa, joka voi tukea sekä ammattihenkilöiden että Toimintakeskus Polun työskentelyä. Erityisesti pyrittiin selvittämään, mitkä tekijät vaikuttavat naisten motivaation syntymiseen ja ylläpitämiseen ryhmätoiminnassa. Lisäksi opinnäytetyössä tutkittiin turvallisuuden tunteen merkitystä, sillä turvallisuus voi olla keskeinen tekijä naisten halussa osallistua ja sitoutua pienryhmiin. Ryhmässä vallitseva turvallisuus voi liittyä niin fyysisiin kuin psyykkisiin tekijöihin, kuten siihen, kuinka avoin ja luotamuksellinen ryhmäilmapiiri on.

Tutkimuskysymys on seuraava:

Mitkä tekijät edistävät päihde- ja rikostaustaisten naisten sitoutumista pienryhmätoimintaan?

Sisäiset motivaation lähteet voivat liittyä naisten omiin tavoitteisiin ja haluun muutokseen, kuten halu päästä eroon päihteistä tai parantaa elämänlaatua. Ulkoiset motivaatiotekijät voivat puolestaan liittyä siihen, kuinka ryhmän rakenne, ohjaajat ja ympäristö tukevat osallistumista. On myös tärkeää huomioida käytännön järjestelyt, kuten ryhmien aikataulut ja kulkuyhteydet, jotka voivat joko tukea tai estää osallistumismahdollisuuksia.

Tämä opinnäytetyö tähtää siihen, että saataisiin paremmin ymmärrettyä, millaisia haasteita ja mahdollisuuksia päihde- ja rikostaustaisten naisten kanssa työskentelyyn liittyy, ja miten pienryhmätoimintaa voidaan kehittää näiden naisten näkökulmasta entistä osallistavammaksi ja turvallisemmaksi. Tutkimuksen tulokset voivat auttaa ohjaamaan käytännön työskentelytapoja, parantamaan ryhmätoimintaa ja edistämään osallistujien sitoutumista ja hyvinvointia.

5 TOTEUTUS JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, jossa hyödynnetään Toimintakeskus Polun asiakkaiden haastatteluista saatua tietoa. Lisäksi työssä käytetään kirjallisia lähteitä teoriaosuuden taustana ja perustana.

Opinnäytetyön idea syntyi keväällä 2024 yhteisessä palaverissa toimeksiantajan kanssa, mutta työn aloitus ajoittui syksyyn 2024. Idetointi- ja suunnitteluvaihe toteutettiin loka-marraskuussa, jonka jälkeen alkoivat haastattelut ja opinnäytetyön toteutusvaihe. Haastattelut toteutettiin joulukuun lopussa kaikki samana päivänä. Haastatteluja oli kuusi kappaletta. Haastattelukysymykset löytyvät liitteestä 1.

Vuoden vaihteen jälkeen haastattelut litteroitiin ja koottiin teoriatietoa osaksi opinnäytetyötä. Lähteiden etsiminen aloitettiin jo suunnitteluvaiheessa ja sitä jatkettiin koko toteutusvaiheen ajan. Litteroinnin valmistuttua aineistoa yhdistettiin teoriaan opinnäytetyön kirjoittamisprosessissa ja pyrittiin etsimään yhtäläisyyksiä tutkittuun tietoon. Raportointivaihe aloitettiin aineiston analyysin valmistuttua. Opinnäytetyö valmistui Helmikuussa 2025.

5.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus aloitetaan käytännön havainnoista, ja siinä pyritään ymmärtämään ja selittämään tutkittavaa ilmiötä (Pitkäranta 2014, 27). Opinnäytetyössä käytettiin monia eri tapoja tiedonkeruuseen, kuten haastatteluita ja niistä tehtyjä omia muistiinpanoja sekä tieteellistä ammattikirjallisuutta.

Laadullinen tutkimus valittiin opinnäytetyön lähestymistavaksi, koska sen avulla pyritään ymmärtämään ja selittämään ilmiötä sekä tarvittaessa soveltaamaan niitä käytäntöön (Pitkäranta 2014, 33). Tavoitteena oli saada haastatteluihin osallistuneilta henkilöiltä tietoa heidän näkemyksistään tärkeistä teki-
jöistä, jotka mahdollistavat turvallisen ja onnistuneen pienryhmän. Opinnäytetyössä tarkasteltiin ihmisten kokemuksia ja ajatuksia pienryhmien sujuvuudesta. Laadullisessa tutkimuksessa pidetään tärkeänä, että käsitteet avataan lukijalle ja opinnäytetyön merkitys tuodaan esiin, jotta tutkimusta voidaan hyödyntää myös käytännön tarpeisiin (Pitkäranta 2014, 33.)

5.2 Puolistrukturoitu haastattelu

Tutkimushaastattelussa käytettiin puolistrukturoitua haastattelua, jossa hyödynnettiin sekä avoimia että suljettuja kysymyksiä. Tarpeeksi avoimet kysymykset on muotoiltu siten, että ne antavat haastateltavalle vapauden vastata omista kokemuksistaan ja näkemyksistään ilman haastattelijan vaikutusta. Näillä kysymyksillä varmistetaan, ettei vastaamista rajoiteta tai ohjata tiettyyn suuntaan, vaan haastateltava voi tuoda esiin autenttisia ja rehellisiä ajatuksiaan. Tämä edistää tutkimuksen luotettavuutta ja syvällisyyttä. Sen sijaan suljetut kysymykset tarjoavat ennalta määritellyt vastausvaihtoehdot, mikä rajoittaa vastaajan ilmaisumahdollisuuksia. (Hirsjärvi & Hurme 2022, luku 6.4.3: Kysymystyyppit.) Näitä kysymyksiä käytettiin tutkimuksessa tilanteissa, joissa haluttiin saada tarkempaa tietoa tietyn asian olemassaolosta tai selkeyttää haastateltavan kantaa johonkin erityiseen kysymykseen.

Puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu mahdollistaa vapaan keskustelun, jolloin jännittäväkin haastattelutilanne voi tuntua rennommalta haastateltavan näkökulmasta. Kysymykset haastatteluun laaditaan etukäteen, mutta kieliasu ja kysymysten paikka voi vaihdella haastattelun edetessä. (Hirsjärvi & Hurme 2022, luku 4.2.3: Teemahaastattelu – puolistrukturoitu haastattelu.) Haastattelukysymykset laadittiin vastaamaan tutkimuskysymykseen: *Mitkä tekijät edistävät päihde- ja rikostaustaisten naisten sitoutumista pienryhmätöimintaan?* Kysymykset käsittelivät muun muassa turvallisuuden tunteen luomista pienryhmissä, motivaatiota pienryhmään osallistumiseen sekä käytännön järjestelyjä ryhmään osallistumisen mahdollistamiseksi.

Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina kasvotusten. Haastateltavat valittiin Toimintakeskus Polun naisten pienryhmässä käyvistä naisista. Haastateltavia oli kuusi kappaletta, ja haastattelut äänitettiin haastateltavan suostumuksella. Haastattelujen kesto vaihteli noin 4-12 minuutin välillä. Jokainen haastateltavista naisista sai vastata kysymyksiin omalla tyylillään ja niin laajasti kuin koki tarpeelliseksi.

5.3 Aineiston analyysi, käsittely ja säilyttäminen

Analyysimenetelmänä opinnäytetyössä käytettiin sisällönanalyysiä, joka soveltuu hyvin haastattelututkimukseen. Haastatteluista toistuvien teemojen etsiminen ja ymmärtäminen auttaa vastaamaan tutkimuskysymykseen. Haastattelut nauhoitettiin haastateltavien suostumuksella, jolloin litterointi oli olennainen osa aineiston analyysiä. Litterointi helpottaa aineiston käsittelyä jälkikäteen sekä tukee aiheiden teemoittelua ja yhtäläisyyksien löytämistä haastateltavien vastauksista (Tuomi & Sarajärvi 2018, 78–79).

Vaikka aikaisempia vastaavia tutkimuksia ei ole opinnäytetyön aiheesta tehty, on tärkeää peilata haastateltavien vastauksia teorian tietoon ja lähdeaineistoihin. Tarkoituksena oli löytää vastauksia tutkimuskysymykseen ja pohtia, mitä tulokset merkitsevät suhteessa teoreettiseen viitekehykseen. Tulosten tulkitsemisen tavoitteena oli nostaa aineistosta esiin tärkeimmät havainnot ja ilmiöt, jotka esitellään myös opinnäytetyön lopussa. Johtopäätökset auttavat analysoimaan havaintojen luotettavuutta ja yleistettävyyttä sekä voivat toimia pohjana jatkotutkimusaiheille (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87).

Litteroitu aineisto käytiin läpi ja aineistosta korostettiin eri väreillä saman suuntaisia vastauksia eli aineistoa pyrittiin luokittelemaan. Luokittelu tarkoittaa vastausten ryhmittelyä eri luokkiin, minkä jälkeen tarkastellaan, kuinka usein kukin luokka esiintyy aineistossa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104–105). Haastatteluiden litteroitujen sivujen määrä oli 13. Luokittelun jälkeen vastaukset kerättiin ryhmiksi ja niistä muodostettiin tutkimustuloksia.

Haastattelut nauhoitettiin minun henkilökohtaisella puhelimella haastateltavien suostumuksella. Nauhoitettuja haastatteluja säilytetään puhelimessa ja tietokoneella. Litterointiaineisto tallennettiin kirjallisessa muodossa Word-dokumentiksi. Haastatteluja ja kaikkea niihin liittyvää aineistoa säilytetään enintään yhden kuukauden ajan opinnäytetyön julkaisemisesta, minkä jälkeen kaikki tiedot hävitetään.

5.4 Haastattelujen toteutus

Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina toimeksiantajani Toimintakeskus Polun tiloissa. Haastateltavat saapuivat haastatteluihin omassa valitsemasaan järjestyksessä. Haastattelujen aluksi käytiin läpi tutkimustiedotteen pääkohdat (Liite 2) ja haastateltavilla oli mahdollisuus perehtyä siihen tarkemmin halutessaan. Kaikilta haastateltavilta pyydettiin kirjallinen suostumus tutkimustiedotteen allekirjoittamisella. Lisäksi ennen haastattelun aloittamista pyydettiin lupa haastattelujen äänittämiseen.

Haastattelut toteutettiin haastattelurungon mukaisesti (Liite 1) ja kysymykset esitettiin kaikille samassa järjestyksessä. Tarpeen mukaan esitettiin myös tarkentavia kysymyksiä. Haastateltavat olivat eri-ikäisiä naisia, jotka olivat erilaisissa elämäntilanteissa, taustoiltaan moninaisia ja eri vaiheessa toipumisprosessiaan. Haastatteluihin osallistui yhteensä kuusi naista, jotka olivat kaikki Toimintakeskus Polun asiakkaita ja osallistuneet naisten pienryhmätoimintaan.

Haastattelukysymykset suunniteltiin tukemaan tutkimuskysymystä ja syventämään ymmärrystä naisten motivaatiosta osallistua ryhmätoimintaan, heidän kokemastaan turvallisuuden tunteesta pienryhmässä sekä sitoutumisestaan ryhmään. Kysymykset muotoiltiin selkeiksi ja helposti ymmärrettäviksi, jotta ne tuottaisivat olennaista ja hyödyllistä tietoa opinnäytetyötä varten. Teoriaa läpikäydessäni keskityin keskeisiin tekijöihin, jotka vaikuttavat naisten asemaan päihde- ja rikosmaailmassa, sekä siihen, miten nämä tekijät heijastuvat pienryhmätoimintaan. Pohdin esimerkiksi, millaisena naiset kokevat miesten läsnäolon ryhmässä ja miten päihteiden käyttö vaikuttaa ryhmädynamiikkaan. Haastattelukysymyksiä laatiessani pidin tärkeänä, että ne eivät rajoita tai ohjaa vastaajia liikaa, vaan mahdollistavat aidosti heidän omien kokemustensa ja näkemystensä esiin tuomisen.

5.5 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyössä, jossa haastatellaan päihde- ja rikostaustaisia naisia, on erittäin tärkeää tuoda esille eettisen kestävyiden periaatteet (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109–116). Työssä noudatetaan *Hyvän tieteellisen käytännön* -ohjeistusta. Ensimmäinen askel eettisesti kestävä tutkimuksen toteuttamiseksi oli

tutkimusluvan hakeminen toimeksiantajalta. Lisäksi varmistettiin, että haastateltavat osallistuvat haastatteluihin täysin vapaaehtoisesti. Haastateltaville laadittiin informointi- ja suostumuslomake, joka sisältää tiedot osallistumiseen liittyvistä ehdoista sekä siitä, miten heidän tietojaan käsitellään ja säilytetään. Haastateltavien yksityisyyden suojaaminen varmistettiin jättämällä raportointivaiheessa pois kaikki tunnistetiedot, joiden perusteella haastateltavat voisivat olla helposti tunnistettavissa.

Haastateltavat valittiin Toimintakeskus Polun naisasiakkaista satunnaisesti. Haastateltaville jaettiin tutkimustiedote työntekijöiden johdosta muutamaa viikkoa ennen haastatteluja, joka perusteella he pystyivät tutustumaan opinnäytetyöhön. Haastateltaville kerrottiin myös heidän oikeudestaan keskeyttää osallistuminen missä vaiheessa tahansa.

Opinnäytetyön luotettavuuden pohjustaminen on keskeistä, jotta tulokset ovat uskottavia ja tieteellisesti päteviä. Etenkin ihmistieteellisissä tutkimuksissa eettisyyden ja luotettavuuden arviointi on avain asemassa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 5–6.) Työssä esitetään selkeä tutkimusongelma, joka käsittelee päihde- ja rikostaustaisten naisten sitoutumista pienryhmätoimintaan. Vastauksia tutkimusongelmaan pyrittiin etsimään haastatteluiden avulla. Aineiston analyysi toteutettiin johdonmukaisesti, ja haastatteluja sekä lähdeaineistoja tarkasteltiin kriittisesti.

Lähdeaineistojen valinta rajattiin tieteellisiin teksteihin ja ammattikirjallisuuteen, mikä tukee opinnäytetyön luotettavuutta. Lisäksi haastateltavilla on oikeus tutustua työn tuloksiin, mikä mahdollistetaan heidän toiveidensa mukaan. Näin pyritään varmistamaan, että tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus toteutuvat kaikilta osin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 118–130.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

Opinnäytetyön tavoitteena on tarjota tietoa sekä ammattihenkilöille, jotka työskentelevät päihde- ja rikostaustaisten naisten parissa, että toimeksiantajalle, Toimintakeskus Polulle, siitä, mitkä tekijät edistävät naisten sitoutumista pien-

ryhmätoimintaan. Aineiston analyysi tuotti kattavan näkymän osallistujien motivaatiosta, ryhmädynamiikasta, ohjaajan roolista, turvallisuudesta ja käytännön järjestelyistä sekä toiminnan kehittämisestä.

6.1 Motivaatio ja turvallisuus

Osallistujat kuvasivat monia syitä, jotka motivoivat heitä liittymään vertaistukiryhmiin. Keskeisimpiä syitä olivat halu lisätä itsetuntemusta, löytää uusia mahdollisuuksia, kuten kokemusasiantuntijakoulutuksia, ja kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta muiden samanlaisia kokemuksia läpikäyneiden kanssa. Monet osallistujat kokivat vertaistuen ja ryhmän hyväksyvän ilmapiirin erittäin merkittävänä tekijänä, jotka rohkaisivat heitä osallistumaan toimintaan. Ryhmä tarjosi monille myös päivittäisen rytmin ja turvallisen ympäristön, mikä oli erityisen tärkeää niille, jotka olivat vasta toipumisensa alkuvaiheessa.

Turvallisuuden tunteella oli merkittävä rooli ryhmien toimivuudessa ja osallistujien sitoutumisessa ryhmään. Päihteettömyys ja luottamuksellisuus nousivat tärkeimmiksi turvallisuutta vahvistaviksi tekijöiksi. Osallistujat kokivat, että ryhmässä jaettu tieto pysyi siellä, mikä loi vahvaa luottamusta ja rohkaisi avoimeen keskusteluun. Toisaalta konfliktit, henkilökemioiden ristiriidat ja joidenkin osallistujien sitoutumattomuus saattoivat aiheuttaa turvattomuutta ja heikentää ryhmän toimivuutta. Turvallisuuden tunnetta vahvistivat myös selkeät säännöt ja ohjaajien kyky puuttua tarvittaessa ongelmatilanteisiin.

6.2 Ohjaajan rooli ja ryhmän rakenne

Ohjaajien rooli korostui merkittävästi ryhmän toiminnan onnistumisessa. Hyvä ohjaaja toi ryhmään selkeän rakenteen ja loi turvallisuuden tunnetta osallistujille. Osallistujat arvostivat erityisesti tasapainoa ammattilaisten ja vertaisten välillä. Ryhmän toiminnan kannalta oli tärkeää, että ohjaajat osasivat ylläpitää ryhmädynamiikkaa ja tukea turvallista ilmapiiriä. Toisaalta ohjaajien epäammattimaisuus, kuten keskittyminen omiin asioihinsa ryhmän aikana, koettiin haitalliseksi ryhmän ilmapiirille ja osallistujien motivaatiolle. Käytännön tuen tarjoaminen, kuten virastoasioiden hoidon avustaminen, koettiin myös tärkeäksi osaksi ohjaajien tehtävää. Ohjaajien aktiivinen rooli ryhmän turvallisuuden ja dynamiikan ylläpitämisessä nähtiin keskeisenä tekijänä ryhmän toimi-

vuuden kannalta. Osallisuuden kannalta yksi haastateltavista mainitsi yhteisten retkien, ajanviettojen ja muiden tapahtumien järjestämisen olevan hyvä tapa pitää yhteyttä vertaisiin myös pienryhmien ulkopuolella.

Ryhmän koko ja rakenne vaikuttivat merkittävästi osallistujien kokemuksiin. Optimaaliseksi osallistujamääräksi osoittautui 4–8 henkilöä, sillä tämä mahdollisti jokaisen osallistujan äänen kuulumisen ja edisti turvallisen ilmapiirin säilymistä. Liian suuret ryhmät saattoivat aiheuttaa ahdistusta ja vaikeuttaa yksilöiden aktiivista osallistumista keskusteluihin. Toisaalta liian pienet ryhmät heikensivät toiminnan mielekkyyttä, sillä vuorovaikutus ja näkökulmien vaihto jäivät vähäisemmiksi. Tuttu ja turvallinen ryhmä lisäsi luottamusta, mutta uusien osallistujien sopeutuminen riippui heidän persoonallisuudestaan ja ryhmän dynamiikasta. Sukupuolierot vaikuttivat merkittävästi ryhmädynamiikkaan, sillä naisten ryhmissä henkilökohtaisten aiheiden käsittely oli helpompaa ja avoimuus suurempaa. Sekaryhmissä miesten asenteet ja käyttäytyminen saattoivat vaikuttaa ryhmädynamiikkaan ja vaikuttaa siihen, kuinka halukkaasti naiset osallistuivat keskusteluun. Useimmat naisista mainitsivat kuitenkin itse käyvänsä myös sekaryhmissä, mutta kertoivat tuntevansa useita muita, jotka eivät suostu menemään ryhmiin, joissa miehiä on paikalla.

Käytännön järjestelyt vaikuttivat huomattavasti osallistumishalukkuuteen. Ryhmän sijainti keskustassa helpotti osallistujien saapumista, ja tapaamisten ajoittaminen aamupäivään tuki monien osallistujien arjen rytmiä ja jäsenteli päivää. Ryhmätilan rauhallisuus ja suojaisuus olivat tärkeitä turvallisuuden tunteen kannalta. Pitkäkestoiset ja säännölliset tapaamiset mahdollistivat luottamuksen rakentamisen ja vahvistivat osallistujien sitoutumista ryhmään. Monet osallistujat kokivat, että ryhmän jatkuvuus ja ennustettavuus olivat tärkeitä, sillä ne loivat vakautta ja turvallisuuden tunnetta arkeen.

6.3 Kehittämisehdotukset

Haastateltavilta saadut kehittämisehdotukset osoittivat, että ryhmien toimivuutta voidaan parantaa erityisesti panostamalla traumainformoituun työtöteeseen, mielenterveystyöosaamisen vahvistamiseen sekä vertaisten ja ammattilaisten yhteistyöhön. Traumatietoisen työskentelyn avulla ohjaajat voivat ymmärtää paremmin trauman vaikutuksia yksilöihin ja ryhmädynamiikkaan, mikä

tukee osallistujien hyvinvointia ja ryhmän toimivuutta. Mielenterveystyöosaamisen lisääminen ohjaajilla nähtiin tärkeäksi, jotta heillä olisi riittävästi valmiuksia tunnistaa ja vastata osallistujien mielenterveydellisiin tarpeisiin. Tämä voisi vahvistaa ryhmän tarjoamaa tukea ja helpottaa osallistujien toipumista. Osallistujat pitivät myös tärkeänä, että jokaisessa pienryhmässä olisi mukana sekä vertainen että ammattilainen. Vertaisen kokemuseräinen ymmärrys ja kyky samaistua osallistujien tilanteisiin täydentäisi ammattilaisen asiantuntijuutta. Tämä yhteistyömalli loisi tasapainoisen ja monipuolisen tukirakenteen, joka edistäisi ryhmän yhteisöllisyyttä ja luottamusta.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Päihde- ja rikostaustaisten naisten sitoutuminen pienryhmätoimintaan on moniulotteinen ilmiö, johon vaikuttavat vertaistuki, ryhmän turvallisuus ja ennakoitavuus, ohjaajien osaaminen sekä käytännön järjestelyt. Vertaistukiryhmät edistävät osallistujien elämänhallintaa ja hyvinvointia tarjoamalla yhteisöllisyyttä ja uusia selviytymiskeinoja. Ryhmien onnistumisen kannalta keskeistä on turvallisen ja vakaan ympäristön luominen, mikä tukee osallistujien itsetuntemusta ja toipumista.

Opinnäytetyön mukaan vertaistuen merkitys kuntoutuksessa on kiistaton. Osallistujat kokivat yhteenkuuluvuuden tunteen ja hyväksyvän ilmapiirin ensiarvoisen tärkeiksi motivaatiotekijöiksi. Ryhmätoiminta tarjosi mahdollisuuden jakaa kokemuksia sellaisten ihmisten kanssa, jotka ymmärtävät samankaltaisten elämäntilanteiden haasteet. Tämä korosti vertaisten kokemuksellista asiantuntemusta, jonka kautta osallistujat saivat paitsi tukea myös uusia näkökulmia omaan toipumiseensa. Erityisesti pienryhmätoiminnan kautta tarjottu vertaistuki on osoittautunut tehokkaaksi keinoksi parantaa päihde- ja rikostaustaisten naisten hyvinvointia ja toimintakykyä. Vertaistuella on keskeinen rooli kuntoutuksessa, sillä se luo tilanteita, joissa samanlaisia kokemuksia kokenut henkilö voi tarjota tukea toiselle, edistäen näin sekä yksilön toipumista että ryhmän yhteisöllisyyttä. (Harsu 2020, 210.) Ryhmässä syntyvä turvallisuuden tunne auttoi osallistujia avautumaan ja käsittelemään vaikeita kokemuksia, mikä vahvisti heidän sitoutumistaan toimintaan. Toisaalta vertaistuen vaikutta-

vuus riippui pitkälti ryhmän jäsenten keskinäisestä luottamuksesta ja ryhmädynamiikasta, mikä tekee sen rakentamisesta haasteellisen mutta samalla erittäin merkityksellisen prosessin.

Opinnäytteen mukaan sukupuolierot vaikuttavat merkittävästi ryhmäkokemuksiin. Osa naisista koki, että miesten läsnäolo esti heitä käsittelemästä tiettyjä henkilökohtaisia aiheita, mikä saattoi heikentää sitoutumista erityisesti herkien ja traumaattisten teemojen kohdalla. Tämä korostaa tarvetta huolellisesti arvioida ryhmäkoostumusta, jotta jokaiselle osallistujalle voidaan tarjota turvallinen tila toipumiselle. Erityisesti naiseryityisissä ryhmissä voidaan käsitellä heidän elämäänsä koskettavia teemoja, kuten väkivallan kokemuksia, äitiyden ja päihteettömän arjen yhdistämistä sekä itsenäisen elämän rakentamista. Kun ryhmissä tuetaan naisia heidän yksilöllisissä tarpeissaan, ne tarjoavat mahdollisuuden ymmärtää ja purkaa haitallisia sukupuolirooleja, jotka ovat vaikuttaneet heidän elämäänsä. (Salovaara, 2019, 45–60.)

Ohjaajien rooli nousi tutkimuksessa merkittäväksi tekijäksi. Hyvä ohjaaja ei pelkästään hallinnoi ryhmän rakennetta, vaan myös mahdollistaa turvallisen ja luottamuksellisen ilmapiirin. Ohjaajien ammattitaito, erityisesti traumainformoitu työote ja mielenterveysosaaminen, nähtiin keskeisinä ryhmän toimivuuden ja osallistujien hyvinvoinnin kannalta. Ohjaajan tehtävänä oli tukea osallistujia heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaan, mutta myös varmistaa, että ryhmän toiminta säilyi selkeänä ja johdonmukaisena. Tämä osoittaa, että pelkkä vertaistuki ei riitä, vaan se tarvitsee rinnalleen ammatillista tukea ja ohjausta. Osallistajat arvostivat myös vertaisten ja ammattilaisten yhteistyötä, jossa kokemusasiantuntijat voivat toimia merkityksellisenä linkkinä ammattilaisten ja osallistujien välillä. Tämä yhteistyömalli nähtiin lupaavana, mutta sen kehittäminen vaatii resursseja ja suunnitelmallisuutta.

Käytännön järjestelyillä oli yllättävän suuri vaikutus sitoutumiseen. Ryhmän saavutettavuus, kokoontumispaikan sijainti ja tapaamisten aikataulu vaikuttivat merkittävästi osallistujien mahdollisuuksiin ja halukkuuteen osallistua. Keskeinen sijainti ja aamupäivän tapaamiset tukivat ryhmään osallistumista erityisesti niille, jotka pyrkivät rakentamaan elämäänsä uudelleen ja luomaan säännöllistä päivärytmiä. Lisäksi pitkäkestoisuus ja säännöllisyys nähtiin tärkeinä,

sillä ne loivat osallistujille pysyvyyttä ja jatkuvuutta, mikä vahvasti sitoutumista ja toipumisprosessia.

Opinnäytetyön perusteella pienryhmillä on potentiaalia tarjota enemmän kuin pelkästään vertaistukea. Ne voivat myös toimia siltana muihin tukimuotoihin ja laajempaan sosiaaliseen verkostoon. Kun ryhmien toimintaa kehitetään siten, että ne huomioivat yksilölliset tarpeet, turvallisuuden tunteen ja vertaistuen voiman, ne voivat muodostaa vahvan tuen osallistujien toipumispolulle. Tämä vaatii kuitenkin jatkuvaa arviointia ja kehittämistä, jotta ryhmät pystyvät vastaamaan osallistujien moninaisiin tarpeisiin ja tarjoamaan aidosti vaikuttavaa tukea.

8 POHDINTA

Tutkimus osoittaa, että päihde- ja rikostaustaisten naisten sitoutuminen pienryhmätoimintaan on moniulotteinen ilmiö, johon vaikuttavat yksilölliset tarpeet, ryhmän dynamiikka ja ohjaajien osaaminen. Vertaistuen merkitys korostuu: yhteenkuuluvuuden ja hyväksynnän tunne vahvistavat sitoutumista, mutta kuinka sen syntymistä voisi tukea systemaattisemmin?

Ohjaajien rooli on keskeinen, ja erityisesti traumainformoitu työote ja mielen-terveysosaaminen nähdään tärkeinä. Miten varmistetaan, että kaikki ohjaajat saavat tarvittavan tuen ja koulutuksen? Myös vertaisten ja ammattilaisten yhteistyömalli vaikuttaa lupaavalta, mutta sen onnistuminen edellyttää resursseja ja selkeää suunnittelua.

Turvallisuuden tunne on ryhmätoiminnan perusta, mutta sen ylläpitäminen on haastavaa. Sukupuolittuneet kokemukset vaikuttavat ryhmän dynamiikkaan, ja naisten omat ryhmät koettiin turvallisemmiksi. Olisiko mahdollista kehittää sekaryhmiä niin, että ne tarjoaisivat vastaavan turvallisuuden?

Arjen haasteet, kuten ryhmän sijainti ja aikataulut, voivat estää osallistumista. Voisiko etäosallistuminen tai joustavammat rakenteet lisätä saavutettavuutta ilman, että vertaistuen vaikutus heikentyy? Lisäksi pienryhmät voivat toimia siltana muihin tukimuotoihin ja vahvistaa osallistujien sosiaalista verkostoa.

Tutkimus herättää kysymyksen siitä, kuinka pienryhmiä voidaan kehittää joustaviksi, saavutettaviksi ja kulttuurisesti sensitiivisiksi. Teknologia voisi tarjota uusia ratkaisuja, mutta ennen kaikkea tarvitaan syvempää ymmärrystä osallistujien tarpeista. Pienryhmätoiminnan kehittäminen ei ole vain rakenteiden hioamista, vaan jatkuva prosessi, jossa yksilöllinen tuki ja yhteisöllisyys kietoutuvat toisiinsa.

9 JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET

Tutkimuksen tulokset tarjoavat arvokkaita näkökulmia pienryhmätoiminnan vaikutuksiin ja kehittämismahdollisuuksiin, mutta ne herättävät myös monia kysymyksiä, jotka voisivat toimia jatkotutkimuksen lähtökohtina. Jatkotutkimuksessa voisi syventää ymmärrystä erityisesti siitä, miten eri taustoista tulevien osallistujien tarpeet eroavat toisistaan ja kuinka pienryhmätoiminta voisi mukautua vastaamaan näitä tarpeita entistä paremmin. Esimerkiksi kulttuuriset, sosiaaliset ja psykologiset erot voivat vaikuttaa merkittävästi siihen, miten ryhmän jäsenet kokevat toiminnan ja sitoutuvat siihen.

Toinen merkittävä tutkimusaihe olisi vertaistuen erityispiirteiden tarkempi tarkastelu. Vertaistuen vaikutuksia ryhmätoimintaan ja sen dynamiikkaan ei vielä täysin ymmärretä, ja lisätutkimusta tarvittaisiin sen selvittämiseksi, miten vertaistuki eroaa ammatillisesta tuesta ja miten nämä kaksi voivat täydentää toisiaan. Lisäksi olisi kiinnostavaa tutkia vertaistuen roolia pitkäaikaisessa toipumisessa ja sen vaikutusta ryhmän jäsenten elämänhallinnan ja sosiaalisten suhteiden parantamiseen.

Sukupuolen vaikutus ryhmädynamiikkaan ja osallistujien kokemuksiin on toinen aihealue, jota voisi tutkia syvällisemmin. Naisten pienryhmien kokemuksia on jo kartoitettu, mutta jatkotutkimus voisi tarkastella, miten sukupuolten väliset erot vaikuttavat sekaryhmien toimintaan ja miten ryhmät voitaisiin suunnitella niin, että ne tarjoavat turvallisen ympäristön kaikille osallistujille. Lisäksi voitaisiin tutkia miesten pienryhmätoiminnan erityispiirteitä ja vertailla niiden vaikutuksia esimerkiksi naisten ryhmiin.

Lopuksi teknologian hyödyntäminen pienryhmätoiminnan tukena voisi olla lupaava tutkimusaihe. Digitaaliset alustat ja etäryhmätoiminta voisivat tarjota uusia keinoja tukea niitä henkilöitä, jotka eivät voi osallistua fyysisiin tapaamisiin. On kuitenkin tarpeen tutkia, miten digitaalinen vuorovaikutus vaikuttaa vertais-tukeen, ryhmädynamiikkaan ja sitoutumiseen verrattuna perinteisiin tapaami-siin.

Näitä aiheita tutkimalla voitaisiin syventää ymmärrystä pienryhmätoiminnan vaikutuksista ja kehittää toimintamalleja, jotka vastaavat entistä paremmin eri osallistujaryhmien tarpeisiin. Samalla voidaan edistää ryhmien vaikuttavuutta ja tarjota uusia mahdollisuuksia tukemiseen niille, jotka hyötyvät pienryhmätoi-minnasta osana toipumisprosessiaan.

LÄHTEET

Harsu, A. 2023. Eettisten periaatteiden merkitys rikostaustaisen vertaisohjaajan ja rikosseuraamusalan ammattilaisen työparityöskentelyn toteutumisessa ja johtamisessa. Teoksessa Lindström, J. & Kumlander, K. (toim.) Asiakkaan osallisuutta edistäen – Näkökulmia kuntouttavan sosiaalityön ja rikosseuraamustyön kysymyksiin. Laurea julkaisut 175. Laurea ammattikorkeakoulu, 209–228. E-kirja. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/506443/Laurea%20julkaisut%20175.pdf?sequence=5&isAllowed=y> [viitattu 11.10.2024].

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 2. painos. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523458123> [viitattu 12.2.2025].

Hämäläinen, T. & Autiokoski, T. 2023. Sukupuolisensitiivinen kohtaaminen. Teoksessa Kanervo, R. (toim.) RIKSU – Rikoksista irtaantumista tukeva sukupuolisensitiivinen kuntoutus. Laurea julkaisut 208. Laurea ammattikorkeakoulu, 8–12. E-kirja. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/803391/Laurea%20julkaisut%20208.pdf?sequence=2&isAllowed=y> [viitattu 5.11.2024].

Järveläinen, E., Lindström, J. & Kumlander, K. 2021. Vuoropuhelua kuntouttavan sosiaalityön ja rikosseuraamustyön kysymyksistä. Teoksessa Lindström, J. & Kumlander, K. (toim.) Asiakkaan osallisuutta edistäen – Näkökulmia kuntouttavan sosiaalityön ja rikosseuraamustyön kysymyksiin. Laurea julkaisut 175. Laurea ammattikorkeakoulu, 36–40. E-kirja. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/506443/Laurea%20julkaisut%20175.pdf?sequence=5&isAllowed=y> [viitattu 9.10.2024].

Karttunen, T. 2019. Nais erityistä päihdehoitoa – Etnografinen tutkimus päihdehoitolaitoksen naistenyhteisöstä. Jyväskylän yliopisto. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. JYU Dissertations 118. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/65481/978-951-39-7839-6_vaitos28092019.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 2.12.2024].

Mikkonen, I. & Saarinen A. 2018. Vertaistuki sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä – Työkirja ammatti-korkeakouluun. Jokioinen: e-Oppi Oy. E-kirja. Saatavissa: <https://www.e-library.com/book/9789522828019> [viitattu 22.10.2024].

Salo, E. 2023. Rikoksista irtaantuminen ja rikoksettoman elämän ylläpito – Vankeustaustaisten naisten kokemuksia merkityksellisistä tekijöistä. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Maisterintutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/87484/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202306073554.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 7.2.2025].

Salovaara, U. 2019. Rikoksista tuomitut naiset – Yhteisöstä erottaminen ja takaisinliittymisen mahdollisuudet. Jyväskylän yliopisto. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. Acta Poenologica 1/2019. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/62777/978-951-39-7685-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 2.12.2024].

Salovaara, U. 2023. Nais erityiset ja sukupuolisensitiiviset toimintamahdollisuudet rikosseuraamusalalla. Teoksessa Kaarakka, O. & Nikula, K. (toim.) Rikosseuraamusalan etiikka: Käsitteistä käytäntöön. Acta poneologica 1/2023. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus, 128–163. E-kirja. Saatavissa: https://www.rskk.fi/material/collecti- ons/20230125123757/HphB3WjuJ/RISE_Rikosseuraa- musalan_etiikka_WEB.pdf [viitattu 8.10.2024].

Salovaara, U., Pirttilahti, H. & Lindström, J. 2023. Rikostausta, häpeä ja tunnus: Kokemuksia rikostaustaisten kohtautumisesta. Teoksessa Kaarakka, O. & Nikula, K. (toim.) Rikosseuraamusalan etiikka: Käsitteistä käytäntöön. Acta poneologica 1/2023. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus, 164–190. E-kirja. Saatavissa: https://www.rskk.fi/material/collecti- ons/20230125123757/HphB3WjuJ/RISE_Rikosseuraa- musalan_etiikka_WEB.pdf [viitattu 11.10.2024].

Sistonen, S. 2024. Naisten raskausajan kokemuksia omasta päihteiden käytöstä ja tulevasta lapsesta. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityö. Kandidaatintutkimus. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/93837/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202403072303.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 7.2.2025].

Substance Abuse and Mental Health Services Administration. 2021. Addressing the Specific Needs of Women for Treatment of Substance Use Disorders. Advisory. Verkkolehti. Saatavissa: <https://store.samhsa.gov/sites/default/files/pep20-06-04-002.pdf> [viitattu 16.10.2024].

Toimintakeskus Polku s.a. Etelä-Savon vapautuvien tuki ry. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://toimintakeskuspolku.fi> [viitattu 20.11.2024].

Tracy, K. & Wallace, S.P. 2016. Benefits of peer support groups in the treatment of addiction. *Dove Press: Substance Abuse and Rehabilitation* 2016:7, 143–154. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.dovepress.com/article/download/29196> [viitattu 3.12.2024].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. E-kirja. Saatavissa: <https://www.elibrary.com/book/9789520400118> [viitattu 24.10.2024].

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. E-kirja. Saatavissa: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf [viitattu 7.10.2024].

UNODC. 2018. World Drug Report: Women and Drugs – Drug use, drug supply and their consequences. United Nations Office on Drugs and Crime. Verkkolehti. Saatavissa: https://www.unodc.org/wdr2018/prelaunch/WDR18_Booklet_5_WOMEN.pdf [viitattu 9.12.2025].

Haastattelurunko

1. Mitkä asiat motivoivat sinua käymään pienryhmätapaamisissa?
2. Minkälaiseen pienryhmään on mielestäsi mielekästä osallistua?
  - Onko muilla osallistujilla jotain vaikutusta?
  - Entä työntekijöillä?
3. Mitkä asiat luovat turvallisuuden tunnetta pienryhmässä?
  - Entä turvattomuuden?
4. Onko käytännön asioilla kuten pienryhmän ajankohdalla tai sijainnilla merkitystä ryhmään osallistumisessa?
5. Huomaatko jotain eroavaisuuksia naisten ryhmissä ja sekaryhmissä?
6. Onko sinulla jotain muuta sanottavaa pienryhmän toimivuudesta tai onnistumisesta?

Tutkimustiedote

Kerron tässä tutkimustiedotteessa tutkimuksesta, sen tavoitteista, toteutuksesta ja tulosten raportoinnista. Liitteenä olevassa tietosuojaselosteessa kerrotaan henkilötietojesi käsittelystä tässä tutkimuksessa. Yhteystietosi olen saanut Toimintakeskus Polulta.

Tutkimuksen tekijät

Henni Heinänen, sosionomiopiskelija
Xamk - Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Mikkelin kampus,
Patteristonkatu 3 D, 50100 Mikkeli
Yhteyshenkilö tutkimukseen liittyvissä kysymyksissä:
Henni Heinänen Puh. xxxx sähköposti xxxx

Miten päihde- ja rikostaustaisia naisia saataisiin sitoutumaan
pienryhmätyöskentelyyn?
12.08.2024-30.04.2025

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Pyydän sinua osallistumaan opinnäytetyön tutkimukseen ”Miten päihde- ja rikostaustaisia naisia saataisiin sitoutumaan pienryhmätyöskentelyyn”. Tutkimuksen tarkoituksena on toteuttaa haastattelututkimus Toimintakeskus Polun naisasiakkaille. Tavoitteena on tuottaa tietoa päihde- ja rikostaustaisten naisten kanssa työskenteleville ammattihenkilöille sekä toimeksiantajalleni Toimintakeskus Polulle siitä, mitkä tekijät naisille ovat tärkeitä pienryhmään sitoutumiseksi.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen, keskeyttää tutkimukseen osallistumisesi tai peruuttaa jo antamasi suostumuksen syytä ilmoittamatta milloin tahansa tutkimuksen aikana eikä siitä koidu sinulle kielteisiä seurauksia.

Sinulla on oikeus saada pääsy tietoihin, oikeus oikaista tietoja, oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetus sisältää tutkimustarkoitukseen liittyvän erityisen poikkeuksen tähän liittyen), oikeus rajoittaa tietojen käsittelyä ja oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen (ei koske täysin manuaalista henkilötietojen käsittelyä). Keskeyttäessäsi tutkimuksen, keskeyttämiseen asti sinusta kerättyjä tutkimusaineistoja voidaan edelleen hyödyntää tutkimuksessa. Peruuttaessasi suostumuksesi henkilötietojesi käsittelyyn, sinusta siihen mennessä kerättyjä henkilötietoja, näytteitä ja muita tietoja ei voida käsitellä osana tutkimusta, vaan ne tuhotaan, mikäli niiden poistaminen aineistosta on mahdollista tai tiedot anonymisoidaan välittömästi peruuttamisen jälkeen, jolloin jo kerättyjä tutkimusaineistoja voidaan edelleen hyödyntää tutkimuksessa. Anonymisoidut henkilötiedot eivät ole kohtuullisin keinoin tunnistettavissa annettujen tietojen perusteella tai tietoja muihin tietoihin yhdistämällä.

Tutkimuksen kulku

Opinnäytetyöni tarkoituksena on toteuttaa haastattelututkimus päihde- ja rikostaustaisille naisille pienryhmätyöskentelystä. Tavoitteena on tuottaa tietoa päihde- ja rikostaustaisten naisten kanssa työskenteleville ammattihenkilöille sekä toimeksiantajalleni Toimintakeskus Polulle siitä, mitkä asiat naisille ovat tärkeitä pienryhmään sitou

tumiseksi. Opinnäytetyö on aloitettu elokuussa 2024 ja tullaan saattamaan päätökseen huhtikuuhun 2025 mennessä. Haastatteluja tulee olemaan yksi ja siihen on varattu aikaa noin 45min-1h. Tutkimuksessa on tarkoituksena saada tietoa siitä, mitkä tekijät parantaisivat naisten sitoutumista pienryhmätyöskentelyyn.

Tutkimuksen mahdolliset hyödyt sekä haitat/riskit ja niihin varautuminen

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää pienryhmätoiminnan parantamiseen Toimintakeskus Polulla sekä muissa sosiaalialan yrityksissä tai järjestöissä. Tutkimuksen tavoitteena on myös nostaa esille naisten kanssa työskentelyyn liittyviä erityispiirteitä ja parantaa nais erityyppisen työn laatua sosiaalialan kentällä. Tarkoituksena ei ole käydä läpi päihde- tai rikoshistoriaa, mutta kysymykset voivat tuoda mukanaan epämukavia muistoja elämänhistoriasta. Haastateltava voi missä vain vaiheessa ilmoittaa haluvansa lopettaa tutkittavana olemisen ilman pelkoa seuraamuksista.

Tutkimusaineiston käsittely

Haastattelujen nauhoittaminen tulee tapahtumaan haastateltavien suostumuksella ja niiden mahdollinen litterointi eli nauhoitusten puhtaaksi kirjoittaminen omalla henkilökohtaisella tietokoneellani. Litterointi helpottaa aineiston läpikäymistä jälkikäteen sekä helpottaa aiheiden teemoittelua ja yhtäläisyyksien löytämistä haastateltavien vastauksista.

Henkilötiedot tulevat olemaan sähköisessä muodossa henkilökohtaisella käyttäjälläni Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Microsoft pilvipalvelussa OneDrivessä. Käyttäjä on kaksivaiheisen tunnistuksen ja vahvan salasanan takana. Haastattelu nauhoitteet tulevat olemaan puhelimestani Sanelin sovelluksessa, johon päästykseen tarvitaan Face ID -tunnistautumista. Haastattelujen analysointivaiheessa kaikki suorat tunnistetiedot poistetaan kirjallisista dokumenteista.

Haastateltavan kieltäytyessä nauhoittamisesta kirjaan haastattelun digitaaliseen muotoon tietokoneelleni. Haastatteluja tullaan säilyttämään puhelimestani ja tietokoneelleni. Litterointiaineisto tulee olemaan kirjallisessa muodossa Word-dokumenttina. Haastattelut ja kaikki siihen liittyvä aineisto säilytetään niin pitkään, kunnes koko opinnäytetyöprosessi on valmis. Aineistot tullaan poistamaan puhelimestani ja tietokoneeltani heti opinnäytetyön arvioinnin saamisen jälkeen.

Tutkimustulokset ja niistä tiedottaminen

Tuloksista raportoidaan opinnäytetyössäni Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun ja yleisten sosiaalialan eettisten ohjeiden mukaisesti. Haastateltavalla on oikeus tutkimustulosten läpikäymiseen ja tietojen oikaisuun. Tutkittavaa ei voida tunnistaa tuloksista, sillä opinnäytetyön raportointi vaiheessa kaikki tunnistettavat tiedot jätetään pois. Opinnäytetyössä ei myöskään raportoida päihde- tai rikoshistoriasta, josta haastateltava voisi olla tunnistettavissa. Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Theseus tietokannassa, mutta haastateltavalla on oikeus pyytää opinnäytetyö itselleen myös fyysisessä muodossa luettavaksi.

Tutkimuksen korvaukset tutkittavalle

Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota.

Tutkittavan oikeudet on kuvattu tietosuojaselosteessa ja tässä tiedotteessa.

LIITE: Tietosuojaseloste**Tietosuojailmoitus sovellettavaksi opiskelijoiden opinnäytetöihin**

(Tietosuojalaki 2018/1050, EU:n yleinen tietosuoja-asetus 2016/679)

Pyydämme sinua osallistumaan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) opintoihin sisältyvään opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen.

Tämä tietosuojailmoitus kuvaa, miten henkilötietojasi käsitellään tutkimuksessa.

Opinnäytetyöhön osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voit myös halutessasi keskeyttää osallistumisesi koska tahansa. Mikäli keskeytät tutkimuksen tai peruutat suostumuksen käsitellä henkilötietojasi, keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan anonymisoituna käyttää osana tutkimusaineistoa.

1. Opinnäytetyön rekisterinpitäjä

Henni Heinänen

xxxx

xxxx

2. Opinnäytetyön aihe, kesto ja suorittajat

Aihe: Miten päihde- ja rikostaustaisia naisia saataisiin sitoutumaan pienryhmätyökentelyyn

Kesto: 12.08.2024-30.04.2025

Suorittaja: Henni Heinänen

3. Mihin tarkoitukseen henkilötietojani kerätään ja käsitellään?

Henkilötietoja kerätään opinnäytetyötäni varten, jonka tavoitteena on tuottaa tietoa päihde- ja rikostaustaisten naisten kanssa työskenteleville ammattihenkilöille sekä toimeksiantajalleni Toimintakeskus Polulle siitä, mitkä asiat naisille ovat tärkeitä pienryhmään sitoutumiseksi.

4. Millä perusteella henkilötietojani käsitellään opinnäytetyössä?

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella: tutkittavan suostumus

5. Mitä tietoja minusta käsitellään?

Opinnäytetyössä tullaan käsittelemään kokemuksia pienryhmään osallistumisesta ja käymään läpi haastateltavien ehdotuksia pienryhmien parantamiseksi. Opinnäytetyöni liittyy ainoastaan naisten kokemuksiin, joten sukupuoli tulee käymään ilmi myös lopullisessa raportissa. Haastatteluissa ja niiden tallenteissa tulee käymään ilmi nimi ja ikä. Nämä tiedot eivät kuitenkaan tule olemaan osa lopullista

opinnäytetyötä. Ilmi saattaa tulla myös edelliset asuinpaikat, vanhat pienryhmät, joissa haastateltava on käynyt, päihteiden käytön tai rikosten taustaa/historiaa sekä muita omia kokemuksia. Nämä aiheet ovat kuitenkin vain osa haastattelua, jos haastateltava tuo asiat itse esille. Kysymykset itsessään eivät käsittele henkilökohtaisia kokemuksia.

6. Mistä lähteistä tietoni kerätään?

Tiedot tullaan keräämään haastattelulla.

7. Luovutetaanko henkilötietojani kolmansille osapuolille?

Rekisteristä ei luovuteta tietoja kolmansille osapuolille.

8. Käsitelläänkö tietojani EU:n tai ETA:n ulkopuolella?

Ei käsitellä.

Xamkissa käytetään tallennustilana Microsoft pilvipalveluita (Teams ja OneDrive).

Microsoft käsittelee pääsääntöisesti tietoja EU/ETA-alueella ja alueellisissa tietokeskuksissa. Microsoft on sitoutunut toimimaan EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukaisesti. Microsoftin tietosuojalauseke on luettavissa osoitteesta: <https://privacy.microsoft.com/fi-FI/privacystatement>

9. Kuinka kauan henkilötietojani säilytetään?

Haastattelut ja kaikki siihen liittyvä aineisto säilytetään yhden kuukauden verran eteenpäin opinnäytetyön julkaisemisesta. Tämän jälkeen kaikki henkilötiedot hävitetään.

10. Miten henkilötietoni suojataan?

Henkilötiedot tulevat olemaan sähköisessä muodossa henkilökohtaisella käyttäjälläni Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Microsoft pilvipalvelussa OneDrivessä. Käyttäjä on kaksivaiheisen tunnistuksen ja vahvan salasanan takana. Haastattelu nauhoitteet tulevat olemaan puhelimesse Sanelin sovelluksessa, johon päästäkseen tarvitaan Face ID -tunnistautumista. Haastattelujen analysointivaiheessa kaikki suorat tunnistetiedot poistetaan kirjallisista dokumenteista.

11. Miten voin käyttää tietosuojasetuksen mukaisia oikeuksiani?

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa, johon voi ottaa yhteyttä on:

xxxx

Puh. xxxx

Sähköposti xxxx

a) Suostumuksen peruuttaminen (tietosuojasetuksen 7 artikla)

Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen.

b) Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilöiedoista.

c) Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

d) Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa.

e) Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

f) Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin ammattikorkeakoulu ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

12. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Xamkin tietosuojavastaavaan saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuojavastaava@xamk.fi

LIITE: Suostumus henkilötietojen käsittelyyn ja tutkimukseen osallistumiseen

Suostumus henkilötietojen käsittelyyn ja tutkimukseen osallistumiseen

Tietosuojaselosteessa henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste on ”suostumus”. Kyse ei ole tieteellisestä tutkimuksesta vaan esim. opinnäytetyöstä.

Miten päihde- ja rikostaustaisia naisia saataisiin sitoutumaan pienryhmäyöskente-
lyyn?

Tutkimuspaikka: Mikkeli

Tutkimuksen toteuttaja: xxxx

Mikäli haluat peruuttaa suostumuksesi ota suoraan yhteyttä tutkimuksen toteuttajaan
(xxxx, puh. xxxx, sähköposti xxxx tai toimeksiantajaan Toimintakeskus Polkuun.

Olen saanut tutkimustiedotteen ja tietosuojaselosteen. Tutkimustiedotteesta olen saa-
nut riittävän selvityksen tutkimuksesta ja tietosuojailmoituksesta tarkemman kuvauk-
sen tutkimuksen yhteydessä suoritettavasta henkilötietojen käsittelystä.

Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen
kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini. Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita
osallistumistani tutkimukseen. Olen saanut riittävät tiedot oikeuksistani, tutkimuksen
tarkoituksesta ja sen toteutuksesta sekä tutkimuksen mahdollisista hyödyistä ja ris-
keistä. Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni tutkimukseen on vapaaehtoista. Ymmärrän, että voin
keskeyttää osallistumiseni tai peruuttaa suostumukseni henkilötietojeni käsittelyyn
koska tahansa syytä ilmoittamatta eikä siitä koidu minulle kielteisiä seurauksia. Olen
tietoinen, että mikäli keskeytän tutkimuksen, keskeyttämiseen asti minusta kerätyjä
tutkimusaineistoja voidaan edelleen hyödyntää tutkimuksessa. Mikäli peruutan suos-
tumukseni, minusta peruuttamiseen mennessä kerätyjä henkilötietoja, näytteitä ja
muita tietoja ei voida käsitellä osana tutkimusta, vaan ne tuhoetaan, mikäli niiden pois-
taminen aineistosta on mahdollista tai tiedot anonymisoidaan välittömästi peruuttami-
sen jälkeen, jolloin jo kerättyä tutkimusaineistoa voidaan edelleen hyödyntää tutki-
muksessa. Anonymisoidut henkilötiedot eivät ole kohtuullisin keinoin tunnistettavissa
annettujen tietojen perusteella tai tietoja muihin tietoihin yhdistämällä.

Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani tutkimustiedotteen, tietosuojaselosteen ja tä-
män suostumuksen tiedot, ja haluan osallistua tutkimukseen ja antaa suostumukseni
henkilötietojeni käsittelyyn tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla.

Päiväys ja paikka

Tutkittavan allekirjoitus

Tutkittavan nimenselvennys